

INFORMAČNÍ
ZPRÁVODAJ

ROČNÍK
2022 AŽ 2023

NIKOLI TMOU

DVA MLADÍ LITERÁTI POSEDLÍ JSOU

JEDEN JE Z BRNA, DRUHÝ Z PRAHY
ANEB INTERNETOVÁ SEZNAMKA PŘES TORONTO
NEBOLI VÝMĚNA IDOLŮ

Ve svěžím duchu a s humorem se nesl první jarní večer (22. 3. 2023) ve Faustově domě (FD). Dlouholetý člen Jonáš klubu, Michal Přibán (MP), pozval (jemu i nám) spřízněného mladého muže, a to Lukáše Berného (LB). Představil jej a doplnil, že „Lukáš je částečně prozaikem, částečně antikvářem, pak na plný úvazek rozhlasovým redaktorem, a ještě se – jako koníčku – věnuje pražským hospodám.“

Ale aby nedošlo k mýlce, nutno vysvětlit, že se nejedná o alkoholovou kratochvíli, ale o historicko-literární počín. LB napsal čtyřdílný knižní soubor s titulem *Kde pijí múzy*, s podtitulem *Za kumštem po lokálech*. Toto dílo připamatovává minulý život staropražských hospod a hostinců. Tvůrci televizní série s názvem *Příběhy starých hospod* z této jeho práce čerpali.

K vlastní literární tvorbě a k dalším rozmanitým tématům, která se objevila v knižní podobě, je nutné uvést zásadní informaci o jeho editorské práci při vydávání souborných „boxíků“ s CD a DVD, na nichž jsou shromážděny historické nahrávky semaforových písní a her. Podílel se na vzniku zcela nevšední publikace s názvem *Semafor: Šedesát let v jednom představení*, kterou připravoval Jiří Suchý (JS) spolu se synem Jakubem (grafika, obálka a sazba). Rodinný tandem měl zpracovaných padesát let historie divadla, ale připravený materiál dočasně odpočíval. LB se chopil příležitosti, doplnil období od roku 2010 do 2018, a kniha k výročí vyšla.

V úvodu debaty MP zevrubně vysvětlil, co předcházelo, než došlo k pracovnímu souznění s LB. Ten proces MP označil jako psychodrama. Začalo to na počátku 80. let, kdy byl Jiří Suchý postižen režimní nevráživostí, a tedy nemohl nikde nic publikovat. Tehdy bylo MP patnácti let. K této informaci dodal, že LB byl v té době tříletý, a zdůraznil, že se jedná o podstatný fakt. V té době už byl MP silně zamilován do semaforových písníček, ale jejich poslouchání mu už nestačilo, tak se rozhodl, že se stane hlavním historikem Semaforu. Měl představu, že – až to půjde – budou v knihupectvích tlusté bichle s titulem *Dějiny Semaforu, den po dni*, a pod ním bude zlatým písmem uvedeno jeho jméno. Na realizaci tohoto plánu se těšil, a proto hned podnikal potřebné kroky: Stal se nezletilým badatelem v Univerzitní knihovně; paní Gutová jej do klubu přijala, když mu bylo sedmnáct. Jenže přišly studijní a pracovní zájmy. Záměr – být historikem Semaforu – trval, ale dřímá. V těch letech se MP více věnoval dílu Josefa Škvoreckého a nakladatelství '68 Publishers. Jenže jednoho dne v Levných knihách objevil dvoj-cédéčko Benefice. Veliké bylo jeho překvapení, když v bookletu našel zcela neznámé jméno – Lukáš Berný. Domníval se, že jde o mladou, nevzdělanou rychlokvašku, která se mu plete do řemesla, ale po přečtení textu shledal, že pisatel není rychlokvaška a že o tématu hodně ví. Čtvrt roku MP na neznámého mladíka žárlil, ale nakonec se smířil s tím, že se hlavním historikem

divadla Semafor nestane, ovšem zařekl se, že Škvoreckého si nikdy nikým vzít nedá.

Ale pozor, v psychodramatu dochází ke kolizi, ba i krizi. Internet doručí e-mail od Josefa Škvoreckého (JoŠ). Ve zprávě stojí, že JoŠ obdržel milý dopis od mladého čtenáře, a chce od MP vědět, jestli toho Lukáše Berného náhodou nezná. Psychodrama vrcholí. Naštěstí katastrofa nenastává, brzy přichází happy-end. MP získal od JoŠ emailovou adresu na LB. Napsal mu, setkali se. Svě idoly si rozdělili. Stali se kamarády a libují si, jak je báječné mít někoho, kdo má úplně stejné koníčky.

Odpověď hosta na první otázku „Co tě to tehdy napadlo psát do Toronta?“ byla dojemně upřímná. Ve školních letech četl pouze Vinnetoua. Na gymnáziu, při delší nemoci se rozhodl sáhnout po jednom titulu z povinné školní četby. Tím byla Škvoreckého *Prima sezóna*. (Jak úžasná změna v osnovách!) Povídky ho vzaly za srdce, nadchly ho, a otevřely mu cestu k další literatuře. Následně LB studoval na Tvůrčí škole Josefa Škvoreckého, kde kromě jiných spisovatelů učil úžasný Alexander Kliment, jehož si LB velice vážil. Za příznivé shody událostí LB získal kamennou adresu JoŠ. Nechtěl mu napsat běžný fanouškovský dopis, nechtěl mu ani napsat, že v přečtených povídkách mu nejvíce imponují autorovy nezdary při „balení holek“, tak se rozhodl pro rafinovaný, diplomatický krok. Do obálky přiložil literární čtvrtletník *Texty* a zmínil se, že na straně 20 má „povíděčku“. Z Toronta zanedlouho přišla odpověď: Obdivovaný, velký spisovatel pochválil mladíkuv talent. Ta radost! To štěstí! Dopis LB uchovává jako vzácnou svátost.

Ohledně prvotní obeznámenosti s písničkami a tvorbou Jiřího Suchého se LB přiznal, že mu to trvalo převelice dlouho. Jeho dětství – uvedl rok narození 1978 – ovlivňovaly písničky Michala Davida, Hložka a Kotvalda, a také Pepa Melen se skladbičkou *Né, pětku né!* Hudebně vyzrálý tatínek trpěl. Taktickým postupem se rozhodl pro synkovu převýchovu. Vzal jej do kina na *Perný den*. Nastalo nadšení už během promítání filmu. V citlivé duši došlo k hudební revoluci. Beatles se stali miláčky; vydatně je poslouchal, sbíral jejich fotografie (vždyť to známe!), sbíral nahrávky, elpíčka. Následovalo intenzivní zaujetí českým big beatem. Semafor v zorném poli LB dosud neměl.

Na začátku 90. let získal brigádu v Lucerna Music Baru, kde působil *Spolek Písnička*. Byla to diskotéka, na níž se pouštěly písničky divadel malých forem, tancovalo se při nich. A stalo se, že jednoho večera zazněla *Krajina posedlá tmou*. Ta ho zasáhla, tou to všechno začalo. Znalý tatínek mu poskytl vše nezbytné k dalšímu rozšiřování hudebních rozhledů, tentokrát semaforových. O něco později začal LB pracovat v hudebním vysílání *Oldies Radio* (nejlepší hudba 60., 70. a 80. let). Moderátoři si zvali zpěváky, každý si vybral třicet svých oblíbených skladeb, namluvil k nim nějaké povídání, každý den jedna skladba. I stalo se, že byl do studia pozván Jiří Suchý. Té příležitosti se chopil LB a představil mu svůj nápad – zajistil by vydávání semaforových písníček na cédéčkách. JS souhlasil, bezprostředně poté pozval LB k sobě domů a nabídl mu zapůjčení fotografií a vůbec všeho potřebného. Tím jejich spolupráce začala. LB začal nakupovat všechny semaforové „singlíky“, LP desky, knížky, plakáty; sbíral fotografie

a obstarával si jiné náležitosti související se Semaforem. Zkrátka zakousl se do tématu „jako buldog“.

Přišla řeč na semaforická divadelní představení: Které bylo to vůbec první, co každý zhlédl? Pro MP to byl *Smutek bláznivých panen*; v té době mu bylo šestnáct sedmnáct. Mezi svými staršími přáteli má i takové, kteří chodili do Semaforu, když sídlil ve Smečkách, a zná také lidi, jimž teskně závidí, že viděli *Člověka z půdy* a byli na prvním *Jonášovi*.

LB trvalo delší čas, než vůbec poznal kouzlo semaforického jeviště. Byl totiž uzavřen do sbírání a zpracovávání desek a všech možných semaforických materiálů tak, že tato skutečnost mu vůbec nepřišla na mysl, a divadlo pro něj jako by nebylo. Teprve při povodních procitnul. Jeho prvním zhlédnutým představením byla v roce 2002 tzv. *Povodňová revue*, jejíž oficiální název byl *To nám to pěkně začíná*.

Informovaný MP se zeptal LB na jeho rodinné hudební kořeny. Tak jsme se dověděli o mimořádně zapeklitém osudu jeho pradědečka. Jím by univerzitní profesor Josef Hutter. Byl erudovaným muzikologem, působil na Karlově univerzitě, zabýval se gotickou písní, středověkými hudebními nástroji a mnoha dalšími hudebně-vědními náměty. Pradědovým profesorem byl Zdeněk Nejedlý, s nímž nesdílel ani estetické, natož pak politické názory. Za 2. světové války byl praděd činný v odboji, byl internován, těžce vyslýchán a mučen. Přežil s poškozeným zdravím. Jenže neblahý osud zasáhl znovu. Po komunistickém převratu byl z fakulty vyhozen; obviněn z velezrady a opět uvězněn. Svého praděda LB nepoznal, ale postupně se dostal k dalším pozoruhodným skutečnostem jeho osobního i profesního života. Z úcty k němu LB založil malé nakladatelství, které po něm pojmenoval.

Na tento smutný příběh navázal MP zajímavou souvislostí, a tím se v krátkosti vrátil k začátku debaty, když se mluvilo o Josefu Škvoreckém. Tedy: Po profesorovi Hutterovi na katedru byla dosazena režimní nástupkyně, Anna Patzaková. Ta jednomu bývalému studentovi profesora Huttera zakazuje pokračovat v jeho rozpracované odborné studii. Student odchází z muzikologie a přestupuje na anglistiku, kde se seznámí s Josefem Škvoreckým. Tím „potrestaným“ studentem byl Lubomír Dorůžka. Velmi pravděpodobně – nebýt této neblahé skutečnosti – ti dva skvělí lidé (a anglisté) by se nepotkali. Ovšem vyslovení toho, že všechno zlé je pro něco dobré, má v tomto případě hodně hořkou pachůť.

Rozhovor se vrátil k Semaforu. Dotaz se týkal práce LB pro Levné knihy, pro něž k vydání připravil čtyři cedéčka s jednotlivými divadelními hrami. Poté jej oslovila paní Naďa Dvorská ze Supraphonu, kde měli v úmyslu vydat soubor dalších her: *Člověka z půdy*, *Jonáše & tingl tangl* a *Sladký život blázna Vincka*. LB napsal texty do bookletů, celou spolupráci si velmi pochvaloval, vše zdařile vyšlo. Nicméně LB toužil udělat systematický boxík, který by obsahoval všechny singly i elpíčka ze 60. let, které jako systematický sběratel shromáždil. Sepsal návrh, a ten byl přijat. Jednalo se o jedenáct cedéček. Mělo to úspěch, a tak práce pokračovala. Vznikly boxíky s dalšími desetiletími. Od Pavla Klusáka se v nedávném rozhovoru v ČRo Vltava dověděl, že se celkem jedná o osmdesát (80!) kusů cedéček. LB si je vědom, že i přesto v této ediční činnosti zůstávají

nezaplněné skulinky, na jejichž doplňování by chtěl ještě pracovat. Zdroje, které měl Supraphon, jsou již kompletně zpracovány. Pro získávání dalších zdrojů pro nahrávky bylo a je nutné spolupracovat s pány zvukaři. Vypíchnuto bylo jméno a dovednost pana Palečka ze Semaforu a poté také Hynka Žalčíka, který odvedl výbornou profesionální práci. Zmíněna byla problematika různé kvality nahrávek, náročnějšího dopátrávání se po zdrojích a také otázka zařazování různých variant provedení her. Zatím zcela uniká zpracování Bludičky v provedení s Petrou Janů. (Kdybyste někdo, milí jonášové, věděl, kde ji najít, dejte prosím vědět někomu z redakčního okruhu.)

Výsledkem aktuální spolupráce LB s JS by měla být kompletní digitalizace archivu pana Suchého, jehož LB nazval dokonalým archivářem. JS se původně do této „efemérní“ záležitosti nechtěl pouštět, ale už shledává její určité výhody, konkrétně rychlejší a snazší dohledávání dokumentů při přípravě nějakého projektu. Ono totiž, jak známo, lezení po štafích pro potřebnou dokumentaci je od určitého věku náročnou a vysoce riskantní disciplínou.

A jak vypadá komunikace těchto dvou pánů, JS a LB? Tykají si? Nejprve se MP svěřil se svou zkušeností, kdy mu v e-mailové zprávě Josef Škvorecký tykání navrhl. MP byl v rozpacích, cítil ostych, blok. Na „virtuálním papíře“ si dodal odvahy, protože předpokládal, že do Kanady nepojede a že k osobnímu setkání nedorazí; to by tykání nezvládl. Také LB vůči svému idolu pociťuje ostych. Tykání mu JS nabídl již před lety, a navzdory tomu, že se znají mnoho roků, není tykání pro LB úplně samozřejmé. Vysvětlil to takto: „Technicky si tykáme, ale pocitově panu Suchému vykám. Pro mě je JS šlechtic.“ LB vnímá auru, která JS obklopuje, a tento „jev“ mu nedovoluje oprostit se od jisté svázanosti. Pan Suchý si je toho vědom, a různými milými poznámkami se snaží tento blok odstraňovat.

A jakou příští práci na semaforickém poli LB chystá? Vzhledem k tomu, že se MP rozloučil s představou stát se hlavním historikem Semaforu, ujal se tohoto poslání LB. Opravdu pilně pracuje na *Velkých dějinách Semaforu, den po dni*. Začal „rekonstrukcí“ informací z fermanů. Zatím má sepsané první desetiletí, a to činí 1600 stran. Podle představ LB by kniha měla mít grafickou úpravu, jako měly hezké časopisy v 60. letech. Nebude to kniha pro souvislou četbu, je koncipována jako encyklopedie. Nebude pouze popisovat to, jak časy šly, ale bude Semafor nahlížet zvnějšku, očima šedesátých let a bude zahrnovat dobové názory i kritické ohlasy.

K tomuto objemnému dílu LB ještě chystá „šlitrovskou monografii“. Nic takového totiž dosud nevyšlo. Existuje asi pět knížek, ale to jsou spíše přehledy, k nimž přibyla jedna publikace, která byla připravena při příležitosti výstavy Šlitrových obrazů v Pelléově vile v roce 2019. Na vytváření této monografie se také LB těší. Zvažuje, zda má zahrnout i nepříznivé dobové kritiky. Od smrti Jiřího Šlitry totiž o něm žádná kritická slova nebyla napsána. A nemilou skutečností je to, že existuje jen minimum barevných fotografií, kde by byl zachycen. Naštěstí jsou ty černobílé. Každopádně od této chvíle držíme palce, aby se oba projekty Lukáši Bernému podařily.

Oběma pánům děkujeme za obohacující večer.

Zuzana Vanišová